

Nieważne oświadczenie woli

06.07.2009

Pani burmistrz własną decyzją, bez konsultacji z będącą w domu panią dyrektorką, ustanowiła inną osobę – bibliotekarkę – p.o. dyrektorką, w piśmie następującej treści:

4 marca br. dyrektorka placówki, w której pracuję, w mieście X udała się do lekarza i od tego dnia otrzymała zwolnienie lekarskie w okresie od 4 do 24 marca. W tym samym dniu, zgodnie z obowiązującym regulaminem organizacyjnym biblioteki, upoważniła pracownika biblioteki do jej zastępowania. Po paru dniach ów bibliotekarz poprosił o przyjęcie rezygnacji z tego upoważnienia. Wtedy pani dyrektorka, 12 marca br., upoważniła innego pracownika – informatyka, który w dniu następnym na pisemny wniosek części pracowników skierowany do pani burmistrz został przez nią odwołany. Jako przyczynę podano okoliczność, że wszystkie czynności pani dyrektorka podjęte w okresie czasowej niezdolności do pracy, w tym takie upoważnienie, są nieważne.

"Pracownicy MBP w X. W odpowiedzi na pismo z 13 marca 2009 r. dot. upoważnienia p. Y do zastępowania dyrektorki jednostki w okresie usprawiedliwionej nieobecności uprzejmie informuję, że przedmiotowe upoważnienie zostało wydane w okresie zwolnienia lekarskiego i nie jest skuteczne. 13 marca 2009 r. pełnienie obowiązków dyrektorki MBP w X na zastępstwo na okres usprawiedliwionej nieobecności dyrektorki powierzyłam p. Z – pracownikowi biblioteki.” Przytoczone pismo otrzymali: WiMBP, Rada Biblioteki, Komisja Edukacji i Kultury RM i ja.

Moja prośba polega na uzyskaniu odpowiedzi na pytanie, czy podczas czasowej niezdolności do pracy dyrektorka placówki kultury nie może ona upoważnić wybranego przez siebie pracownika do jej zastępowania, dla utrzymania sprawnego funkcjonowania biblioteki? Czy pani burmistrz miała prawo unieważnić taką decyzję i podjąć cytowaną?

Wg mojej wiedzy, np. notariusz w tym stanie faktycznym przyjąłby oświadczenie woli od dyrektorki, burmistrza, czy innego urzędnika w sprawie, która byłaby w jego gestii. Józef Zakrzewski

Odpowiedź eksperta

W opisanym przypadku mamy do czynienia z sytuacją, w której dyrektorka biblioteki przebywająca na zwolnieniu lekarskim wyznaczyła pracownika biblioteki (informatyka) jako jej zastępcę w czasie nieobecności dyrektorki w pracy z powodu choroby. Było to kolejne upoważnienie, wystawione po rezygnacji poprzednio upoważnionej osoby.

Kwestia wykonywania określonych czynności w trakcie niezdolności do pracy (w tym świadczenie pracy przez osobę przebywającą na zwolnieniu lekarskim) może rodzić problem ważności dokonywanych przez tę osobę czynności prawnych. W przypadku, gdy lekarz orzeka, iż ze względu na stan zdrowia pracownik nie może wykonywać swojej pracy, to w niektórych przypadkach może wystąpić wada oświadczenia woli, która powoduje nieważność czynności prawnej.

Zgodnie z art. 82 Kodeksu cywilnego, nieważne jest oświadczenie woli złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Dotyczy to w szczególności choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego, chociażby nawet przemijającego, zaburzenia czynności psychicznych.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 7 lutego 2006 r. (sygn. akt IV CSK 7/05; publ. LEX nr 180191): „1. Stan wyłączający świadomość to – najogólniej rzecz ujmując – brak rozeznania, niemożność rozumienia zachowań własnych i zachowań innych osób, niezdawanie sobie sprawy ze znaczenia i skutków własnego postępowania. Stan taki musi przy tym wynikać z przyczyny wewnętrznej, a więc ze stanu, w jakim znajduje się osoba składająca oświadczenie woli, a nie z okoliczności zewnętrznych, w jakich osoba ta się znalazła. Sformułowanie art. 82 k.c. wskazuje, że wada oświadczenia woli określona w tym przepisie obejmuje dwa różne stany faktyczne, które mogą występować samodzielnie, trzeba jednak zauważyć, że granica między stanem wyłączającym świadome powzięcie decyzji, a stanem wyłączającym swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli jest bardzo płynna.

Powzięcie decyzji i wyrażenie woli jest swobodne, gdy zarówno proces decyzyjny, jak i uzewnętrznienie woli nie zostały zakłócone przez destrukcyjne czynniki wynikające z właściwości psychiki czy procesu myślowego osoby składającej oświadczenie woli. Stan wyłączający swobodę musi również wynikać z przyczyny wewnętrznej, umiejscowionej w samym podmiocie składającym oświadczenie woli, a nie w sytuacji zewnętrznej. Tak pojmowanemu brakowi swobody towarzyszyć będzie natomiast najczęściej także pewne ograniczenie świadomości.

2. Stan wyłączający świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli nie może być rozumiany dosłownie, wobec czego nie musi oznaczać całkowitego zniesienia świadomości i ustania czynności mózgu.

Wystarczy istnienie takiego stanu, który oznacza brak rozeznania, niemożność rozumienia posunięć

własnych i posunięć innych osób oraz niezdawanie sobie sprawy ze znaczenia i skutków własnego postępowania”;

W konsekwencji zatem przebieg niektórych chorób (np. z wysoką gorączką lub silnym bólem) może powodować przemijające zaburzenie czynności psychicznych, skutkujące nieważnością czynności prawnych (np. można unieważnić umowy podpisane przez pracownika).

Podkreślenia jednak wymaga, że sam fakt przebywania na zwolnieniu lekarskim nie powoduje automatycznie nieważności czynności dokonanej przez osobę, wobec której lekarz orzekł niezdolność do pracy.

Czynność taka może być unieważniona dopiero wówczas, gdy na skutek choroby osoba dokonująca określonej czynności była w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli.

Beata Naróg
ekspert prawa pracy